

2001 YILI OCAK- EYLÜL DÖNEMİ

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, "[Yayınlar/Sürekli Yayınlar/Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)" başlıkları altında yer almaktadır.

2001 yılı Ocak-Eylül döneminde ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde dış ticaret açığı % 74,6 oranında azalarak 4.110 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- ihracat gelirlerinin % 11,9,,
- bavul ticaretinin % 8,8 artması,
- ithalat harcamalarının (CIF) % 23,3 oranında azalmasıdır.

Diğer taraftan, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler % 28,6 oranında azalarak 6.624 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 6.894 milyon ABD doları açık veren cari işlemler dengesi, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde 2.514 milyon ABD doları fazla ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

2000 yılı Ocak-Eylül döneminde, 2.071 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 23.331 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde 2.253 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 25.758 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 1.516 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 39.506 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde, 737 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 29.868 milyon ABD dolarına düşmüştür.

Bu gelişmeler sonucunda, 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 16.175 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde % 74,6 oranında azalışla 4.110 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	Ocak- Eylül 2000	Ocak- Eylül 2001	% Değişim
İhracat FOB	23.331	25.758	10,4

Bavul ticareti	2.071	2.253	8,8
İthalat FOB	-39.506	-29.868	-24,4
Altın ithalatı	-1.516	-737	-51,4
Dış Ticaret Açığı	-16.175	-4.110	-74,6

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, bir önceki yılın aynı dönemine göre % 13 oranında artarak, 6.648 milyon ABD doları olmuştur. **Faiz gelirleri** söz konusu dönemler itibariyle % 7,9 oranında artarak 2.114 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer mal ve hizmet gelirleri** ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 36,8 oranında azalarak 5.592 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **faiz giderlerinin** % 19,3, **turizm giderlerinin** % 4,4 oranında artmasına karşın, **diğer mal ve hizmet giderleri** % 28,2 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 5.201, 1.516 ve 3.880 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2001 yılı Ocak-Eylül döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 35,8 oranında azalarak, 2.173 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2001 yılı Ocak-Eylül döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım işlemlerinde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 2.024 milyon ABD doları artarak 2.488 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken; yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım 343 milyon ABD doları azalarak 378 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, **doğrudan yatırımlar** net 2.110 milyon ABD doları giriş göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından, 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 5.954 milyon ABD doları tutarında **tahvil ihracı yoluyla net borçlanma gerçekleştirilirken**, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde 172 milyon ABD doları tutarında net geri ödeme gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, söz konusu dönemler itibariyle sırasıyla 604 milyon ABD doları ve 61 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandığı gözlenmiştir.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin net menkul değer alım-satımlarının, aynı dönemlerde sırasıyla 682 milyon ABD doları net **alım** ve 3.717 milyon ABD doları net **satım** gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 6.032 milyon ABD doları net giriş, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde ise 3.950 milyon ABD doları tutarında net çıkışla sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 2.914 milyon

ABD doları net giriş olurken, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde 885 milyon ABD doları net çıkış gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yer alan kalemlerden; **uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 12.391 milyon ABD dolarından 8.914 milyon ABD dolarına düşmüş olup, söz konusu azalış, diğer sektörlerin ve bankaların borçlanmasındaki sırasıyla 2.621, 1.116 milyon ABD dolarlık azalıştan kaynaklanmıştır.

Anapara geri ödemeleri 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde, 9.991 milyon ABD dolarından 10.153 milyon ABD dolarına çıkmıştır.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, söz konusu dönemler itibariyle net olarak sırasıyla 514 milyon ABD doları ve 354 milyon ABD doları artış gözlenmiştir

Kısa vadeli sermaye hareketleri-Varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 32 milyon ABD doları tutarında kredi geri dönüşü olduğu, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde ise 668 milyon ABD doları tutarlarında yurtdışına kredi açıldığı gözlenmektedir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 1.671 milyon ABD doları artış, 2001 yılının aynı döneminde 1.013 milyon ABD doları azalış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-Yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 4.126 milyon ABD doları artış, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde ise 7.997 milyon ABD doları azalış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kaleminde 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde net 3.270 milyon ABD doları kullanım gerçekleşirken, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde 4.948 milyon ABD doları geri ödeme gerçekleşmiştir.

Diğer sektörlerle ait **Ticari krediler** kaleminde 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde net 883 milyon ABD doları kullanım, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde ise net 1.494 milyon ABD doları geri ödeme gerçekleşmiş; **Nakit döviz kredilerinde** 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde net 12 milyon ABD doları geri ödeme, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde ise net 460 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yer alan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 4.223 milyon ABD doları net kullanım ve 6.905 milyon ABD doları net geri ödeme göstermiştir.

Mevduat hesapları, 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 97 milyon ABD doları azalmış, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde de, özellikle, yurtdışında yerleşik bankaların bankalar nezdindeki hesaplarında gözlenen azalışa bağlı olarak 1.092 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 2000 yılı Ocak-Eylül döneminde 2.896 milyon ABD doları artarken, 2001 yılı Ocak-Eylül döneminde 3.006 milyon ABD doları azalmıştır.